

تک فرزندی، تنهایی بی پایان

در دنیای امروز بسیاری از زوج های جوان به سمت تک فرزندی تمایل پیدا کرده اند در صورتیکه تک فرزندی با پیامدهای منفی خود تمام دوران زندگی فرد را تحت تاثیر قرار داده و موجب تنهایی می شود.

ایسنا/خراسان شمالی در دنیای امروز بسیاری از زوج های جوان به سمت تک فرزندی تمایل پیدا کرده اند در صورتیکه تک فرزندی با پیامدهای منفی خود تمام دوران زندگی فرد را تحت تاثیر قرار داده و موجب تنهایی می شود.

به گزارش ایسنا، از ابتدای شروع زندگی بشر، تشکیل خانواده و فرزندآوری به عنوان ویژگی ذاتی انسان ها جریان داشته است. اما در عصر حاضر گویی چراغ قرمز مدرنیته و زندگی ماشینی به عنوان سرعت گیری در جهت مقابله با این خصلت انسانی ایفای نقش می کند. تکامل ملت ها و پیشرفت زندگی انسانی در سال های اخیر سونامی دوری انسان از زندگی سنتی و سوق دادن افراد به سوی عادت به سبک زندگی مدرن و ماشینی را ایجاد کرد. به تدریج با عادت انسان به هیاهوی زندگی مدرن، داستان فرزندپروری و گسترش خانواده به سناریوی کوچک شدن خانواده ها و تنهایی انسان تغییر کرد. به تدریج اپیدمی زندگی ماشینی در اغلب نقاط جهان فراگیر شد و خانواده ها نیز در مسیر هموار کردن جاده تک فرزندی حرکت کردند. حال با گذشت چندین سال و خوابیدن تب سبک زندگی مدرنیته، ملت ها با شمار زیادی از خانواده های تک فرزند و افراد تنها روبرو شده اند.

امروزه تک فرزندی و تنهایی به معضلی برای کودکان و نوجوانان تبدیل شده است. افرادی که خواهر یا برادری ندارند همواره حسرت هایی عاطفی را در زندگی خود تجربه خواهند کرد. اثرات منفی تک فرزندی در تمامی دوران زندگی انسان از کودکی تا دوران بزرگسالی نیز نمود پیدا خواهد کرد.

ت

سیده ریحانه رضوانی مدیر گروه سلامت روان، اجتماعی و اعتیاد دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در گفت و گو با ایسنا در ارتباط با اثرات و تبعات منفی تک فرزندی بر روی زندگی این فرزندان اظهار کرد: وقتی به گذشته نگاه می کنیم، پدر و مادرهایی را می بینیم که در خانه های کوچک خود چندین فرزند داشتند و در کنار بچه هایشان روزگار خوبی را سپری می کردند و کودکان هم خواهر داشتند و هم برادر و همه باهم شاد و خوشحال بزرگ می شدند.

وی ادامه داد: اما به مرور زمان در حال حاضر شاهد آن هستیم که زوج ها ترجیح می دهند در سال های نخست زندگی خود یا بچه نداشته باشند یا اینکه فقط صاحب یک فرزند شوند، البته نمی توان به صورت کلی گفت که چرا اغلب والدین تمایل به داشتن یک فرزند دارند؛ شاید دلیل آن مسائل اقتصادی، مالی و معیشتی باشد یا ممکن است آن ها از مسئولیت پذیری و بزرگ کردن چندین فرزند می ترسند.

رضوانی گفت: امروزه به دلایل مختلف که مهم ترین آن ها مسائل اقتصادی، مالی و معیشت است، خانواده ها تمایل بیشتری به تک فرزندی دارند و به زبان ساده زن و شوهرها ترجیح می دهند که یا فرزندی نداشته باشند و یا فقط یک فرزند به دنیا آورند، به همین دلیل با موجی از بچه هایی روبه رو هستیم که به عنوان تک فرزند شناخته می شوند و خواهر و برادری ندارند.

وی افزود: تک فرزندی می تواند مشکلات زیادی را برای فرد به وجود آورد و ابعاد مختلف زندگی او را تحت تاثیر قرار دهد، اطلاع از معایب نداشتن خواهر و برادر آنقدر مهم است که به همه والدین توصیه می شود درباره این مسئله آگاهی بیشتری کسب کنند و با اطلاع از شرایط و مقتضیات برای فرزندآوری تصمیم بگیرند.

توجه خاص و افراطی والدین

این مقام مسئول تاکید کرد: بچه هایی که خواهر و برادر ندارند و تنها فرزند یک خانواده به شمار می روند، در مرکز توجه والدین خود قرار می گیرند، آن ها به این دلیل اینکه خواهر و برادری ندارند، به رقابت برای جلب توجه پدر و مادر مشغول نمی شوند.

وی اضافه کرد: این در مرکز توجه بودن همیشگی، فرد را در بزرگسالی با مشکلات زیادی روبه رو می کند و انتظار دارد جامعه، دوستان، همکاران و ... هم مانند والدین، توجه ویژه ای نسبت به او داشته باشند و در این صورت افرادی پرتوقع بار می آیند که در بسیاری از موارد تمایل دارند همه چیز بر وفق مرادشان باشد.

کنترل و مدیریت کمتر احساسات

مدیر گروه سلامت روان، اجتماعی و اعتیاد دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی تاکید کرد: بسیاری از کودکان و نوجوانان روبه رو شدن با احساسات و مسائل مختلف را در زندگی خود از طریق ارتباط با خواهر و برادر خود می آموزند و اگر به کودکانی که دارای خواهر و برادر هستند توجه کنید، می بینید که در برخورد و کنترل احساسات خود و مدیریت آن ها توانایی بسیار بیشتری دارند. در مقابل، تک فرزندان از این موهبت محروم می شوند و در بسیاری از شرایط نمی توانند آنطور که باید رفتار

کنند و یا نسبت به اتفاقات واکنش درستی را نشان دهند.

مهارت های ارتباطی ضعیف تر

وی تصریح کرد: بخش بیشتر مهارت های ارتباطی کودکان در برخورد با محیط اطراف و به ویژه همسالان اتفاق می افتد، بنابراین یکی دیگر از معایب نداشتن خواهر و برادر، ضعف در مهارت های ارتباطی، یادگیری و بروز آن ها است، اگرچه کودکان این مهارت ها را با رفتن به مهد کودک یا مدرسه کم کم می آموزند اما ارتباط دائمی خواهر و برادر با یکدیگر کمک بیشتری به یادگیری سریع و موثر می کند.

وابستگی به والدین

رضوانی افزود: کودک یا نوجوانی که خواهر و برادر ندارد، به مقدار بسیار بیشتری به والدین خود وابسته است و روند استقلال یافتن و جدایی از خانه و خانواده برای او دشوارتر است، این وابستگی نسبت به فرزند، از سوی پدر و مادر هم وجود دارد. آن ها ترجیح می دهند فرزندشان برای همیشه در کنار آن ها باشد و هر چه دیرتر این روند مستقل شدن اتفاق بیفتد، خشنودتر هستند.

تجربه تنهایی

وی خاطرنشان کرد: از آنجایی که تک فرزندان اغلب تنها هستند و ارتباط موثری با همسالان خود برقرار نمی کنند، عموماً احساس تنهایی دارند. اگر فردی که تک فرزند است در برقراری ارتباط با گروه همسالان خود در مدرسه، کلاس و ... مهارت نداشته باشد، کم کم به سمت انزوا و افسرده خویی می رود.

این مقام مسئول اظهار کرد: کودک تک فرزند دوستی در خانه ندارد تا با او بازی کند، برای همین بیشتر اوقات احساس تنها بودن می کند، همچنین اگر نتواند مهارت های اجتماعی را به خوبی کسب کند، درون گرا و منزوی خواهد شود و این احساس تنهایی در بزرگسالی آن ها نیز تاثیر خواهد گذاشت.

عدم یادگیری حامی گری

ت

وی ادامه داد: فرزندی که با خواهر یا برادر خود هم بازی هستند، به مراتب بیشتر درگیر حمایت کردن و حمایت شدن می شوند. این کودکان، در کودکی می آموزند که برای به دست آوردن آرامش باید از هم محافظت کنند و هم اینکه حین بازی توجهشان به سلامتی خواهر یا برادرشان است، یا اینکه هنگام بروز اتفاق، از همدیگر مواظبت و مراقبت می کنند، یا اینکه هنگام مخالفت پدر و مادر با رفتارهای آن ها به قولی پشت هم باشند و از هم دفاع کنند و ناخودآگاه مهارت حمایت گری در آن ها نهادینه می شود. اما تک فرزندان با این مسائل مواجه نمی شوند که بخواهند آن ها را بیاموزند.

رضوانی بیان کرد: تاب آوری از مشکلات تک فرزندان است، وقتی بچه ها در محیطی پرورش یابند که خواهر و برادر در آن وجود داشته باشد، برای تحقق خواسته های خود ناچارند صبر کنند و این می تواند تمرینی برای آینده آن ها باشد. تحقیقات نشان می دهد تک فرزندان افراد ضعیفی در کنار آمدن با مشکلات هستند و زودتر می شکنند.

وی تصریح کرد: باتوجه به اینکه تک فرزندان معمولاً نسبت به چند فرزندان از طرف والدینشان حمایت بیشتر را دریافت می کنند، این امر باعث می شود تا آن ها در برابر مشکلات متعدد تحمل پایینی داشته باشند و نتوانند مفهوم صبر و حوصله را به خوبی درک کنند. کودکان تک فرزند به دلیل اینکه خواهر و برادری در زندگی شخصی خود نداشته اند که حامی آن ها باشد، از بزرگ ترین سرمایه حمایتی در روزهای سخت و دشوار آینده محروم و بی بهره هستند.

مدیر گروه سلامت روان، اجتماعی و اعتیاد دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی خاطرنشان کرد: منزوی شدن، انزوا طلبی (شخصیت اسکیزوئید)، افسردگی، اضطراب و استرس، و ... از جمله مواردی هستند که کودک تحت تاثیر تک فرزندی ممکن است با آن ها روبه رو و شود و این مسائل می توانند بر روی زندگی آینده او اثرگذار باشند.

وی توضیح داد: افسردگی والدین پس از بزرگ شدن و ازدواج فرزندان در خصوص خانواده های تک فرزند به شدت بیشتر احساس می شود، به ویژه خانواده هایی که در سال های اول ازدواج تنها فرزند خود را به دنیا آورده اند به ناگاه در سن حدود ۴۰ سالگی دوباره تنها می شوند.

رضوانی بیان کرد: تحقیقات نشان می دهد که شیوع اختلال های روانی در خانواده های کم جمعیت بیشتر از خانواده های پرجمعیت است که این مسأله می تواند ناشی از این باشد که دلپستگی و همبستگی خانواده پرفرزند به اعضای آن احساس امنیت و آرامش خاطر می بخشد، این آرامش و امنیت که بیشتر جنبه عاطفی دارد تا اقتصادی ناشی از آن است که هر عضوی به هنگام روبروشدن با مشکلات از وجود چندین یاری دهنده در پیرامون خود مطمئن است.

وی تاکید کرد: بهترین راهکار کاهش آسیب های نداشتن خواهر و برادر و بهترین راهکار رفتار درست در برخورد با تک فرزندی و ...، سبک فرزندپروری صحیح است.

ت

خلیل زاده معاون اجتماعی اداره کل بهزیستی خراسان شمالی نیز در ادامه در گفت و گو با ایسنا، با اشاره به بلوغ زودرس تک فرزند اظهار کرد: اگر فرزند تک باشد به ناچار باید در کنار بزرگسالان پرورش یابد و در نتیجه، تجربه ای از کودکی و نوجوانی خود ندارد و یک دفعه پرشی به دوران مسئولیت پذیری بزرگسالان خواهد داشت، به همین دلیل از لحاظ روحی و روانی بسیار سریع رشد می کند و دنیا را از دید بزرگسالان می بیند.

وی افزود: حضور در چنین خانواده ای که تنها شامل بزرگسالان است سبب بلوغ زودرس کودک می شود، این کودکان از نظر جسمی نشانه های بلوغ را دارند اما تجربه کافی ندارند؛ در این شرایط در هر دو جنس ممکن است رفتارهای ناهنجار بروز کند.

وی با اشاره به برخورد با کودک تک فرزند مانند یک فرد بالغ عنوان کرد: والدین تک فرزند ممکن است خانواده خود را به صورت سه تفنگدار ببینند؛ آن ها با هم غذا می خورند، با هم به سفر می روند، با هم در اجتماع هستند و با هم به مهمانی و مجالس می روند. در این خانواده ها حتی ممکن است به بچه اجازه تصمیم گیری در تصمیمات خانوادگی داده شود و کودکی که چنین قدرتی به او داده شده است، ممکن است تصور کند که بخشی از زندگی زناشویی والدین خود است و برای رفع تضاد بین والدین می تواند اظهار نظر کند.

خلیل زاده گفت: زندگی در کنار خواهر و برادر روحیه جامعه گرایانه کودک را تقویت می کند در حالی که گرایش به انزوا، ضعف در برقراری ارتباط با همسالان، توجه بیش از حد به بازی های رایانه ای و انفرادی و ترس از حضور در گروه های اجتماعی در تک فرزندها بیشتر دیده می شود.

وی خاطرنشان کرد: در خانواده های تک فرزند میزان وابستگی در افراط یا تفریط است به این معنا که گاهی فرزند به دلیل اشتغال والدین، مورد بی مهری و بی توجهی قرار می گیرد و گاهی نیز در کانون توجه بیش از حد والدین است و احساس تنهایی و فرهنگ استقلال طلبی نیز در تک فرزندها بیشتر دیده می شود.

خلیل زاده تاکید کرد: علاوه بر اینکه والدین همواره نگران تک فرزند خود هستند، کودک نیز در سن بزرگسالی همواره نگران والدین خود است زیرا به جز خودش فرد دیگری برای مراقبت از والدینش وجود ندارد و این یک بحران جدی برای خانواده های تک فرزند در سال های آینده است.

بچه ها نیازمند حمایت خواهر و برادر خود هستند

ت

دکتر محسن توحیدی مقدم مدیرکل بهزیستی خراسان شمالی نیز در ادامه در گفت و گو با ایسنا، اظهار کرد: بچه هایی که دارای خواهر و یا برادر هستند در واقع در ارتباط با گروه هم سالان خود قرار می گیرند که این امر نقش بسیار موثری در پر کردن خلاءهای عاطفی در دوران کودکی خواهد داشت.

وی اظهار کرد: این امر در بزرگسالی نیز با رفت و آمدها، نقش حامی و پشتیبان بودن نیز خود را نشان می دهد.

توحیدی مقدم افزود: بارها دیده ایم که بچه های تک فرزند با وجود اینکه سن و سال چندانی ندارند از پدر و مادر خود تقاضای به دنیا آوردن یک خواهر و یا برادر دارند و این امر نشان دهنده آن است که این بچه ها نمی خواهند تنها باشند و نیاز به یک پشتیبان را احساس می کنند.

وی با اشاره به اینکه متاسفانه برخی از خانواده ها با مطرح کردن مسائل اقتصادی از به دنیا آوردن فرزند دوم و سوم سر باز می زنند، ادامه داد: اما به نظر می رسد مسائل اقتصادی در این امر خیلی تاثیرگذار نبوده و مسائلی همچون مشغله کاری و ماشینی شدن زندگی ها بر این امر موثر بوده است.